

GreenLine®

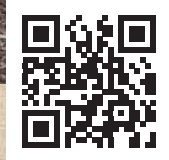
Skapa ditt eget kretslopp

En handbok i kompostering

Ett eget kretslopp

Lycka är ge tillbaka till jorden det vi en gång tagit. Att se förvandlingen av biologiskt avfall till mullrik kompostjord. Ny växtkraft till dina växter och bättre förutsättningar för en ökad biologisk mångfald i närmiljön. Med GreenLines breda utbud av komposter är det både enkelt och givande att skapa ett eget kretslopp.

Varmkomposter

Master / Master Plus

375 L

- Isolerad / Dubbelisolerad varmkompost
- Komposterar köks- och trädgårdsavfall året runt
- Innovativ form som främjar syretillförseln
- Tillverkad i Sverige

TerraFlow

200 L

- Dubbelisolerad varmkompost
- Komposterar köks- och trädgårdsavfall året runt
- Unik syresättningsteknik för optimal nedbrytning
- Behållare för näringsvatten
- Termometer för bättre kontroll på processen

Mully

360 L

- Isolerad varmkompost
- Komposterar köks- och trädgårdsavfall året runt
- Konisk form som främjar syretillförseln
- Tillverkad i Sverige

Trädgårdskomposter

Läs mer om våra komposter och tillbehör

Garden Spin

50 L

- Roterande trädgårdskompost
- Komposterar trädgårdsavfall, frukt- och grönsaksrester.
- Jordfabrik till din bokashi-kompost
- Enkel att fylla, lyfta och tömma

Garden Easy

300 L

- Smidig kallkompost
- Komposterar trädgårdsavfall
- Snabb och smidig kompostering
- Enkel att montera utan verktyg

Keeper Galler

450 L

- Enkel kallkompost
- Komposterar trädgårdsavfall
- Flerfunktionell gallersektion
- Bygg enkelt ihop flera
- Enkel montering med buntband

Snabb och enkel kompostering

Näringsrik kompostjord och lakvatten

Tillverkad i Sverige av återvunnen plast

Inomhus kompostering med bokashi-metoden

Urban Garden köskompost omvandlar ditt köksavfall till kompostjord samtidigt som näringsvatten till dina växter utvinns. Urban Garden köskompost är tillverkad i Sverige av återvunnen plast.

Urban Garden bokashiströ

Urban Garden bokashiströ är speciellt utvecklat för att aktivera och balansera komposteringsprocessen i din köskompost. Strö över matresterna varje gång du fyller på din kompost. Innehåller mikroorganismer EM-1.

Praktiska tillbehör till kompost

Biokol

GreenLine Biokol 8 liter, är tillverkat i Sverige av EBC-certifierad råvara. Biokol är ett miljösamt jordförbättringsmedel som förbättrar jordens struktur och tålighet mot torka.

KompostAktivator

Kompostaktivator 1,5 kg påskyndar nedbrytningen av köks- och trädgårdsavfall. Förebygger dålig lukt och ökar kompostens näringsvärde.

Kompostströ

Kompostströ 50 liter, hjälper till att reglera kol- och kvävebalansen, samt fukthalten i komposten.

Luckingsstav

Effektivt hjälpmedel för att lufta komposten. De rörliga klaffarna stängs när staven sticks ner i komposten och öppnas när den dras upp igen.

Papperssäck Eko

Biologiskt nedbrytbar säck för uppsamling av organiskt material. Kan även användas till förvaring utan risk för mögel eller dålig lukt, då säcken andas. Rymmer 125 liter.

Tunna med lock

Robust tunna med lock, finns i storleken 50 och 80 liter. Kan användas till förvaring av djurfoder, regnvatten, källsortering eller som jordfabrik till bokashi-kompostering.

Praktiska hinkar

Hinkar i storlekarna 5, 7 och 23 liter. Kan t.ex. användas som komposthink eller förvaring av foder. Tillverkade i returplast. Praktiskt lock som låses då handtaget är uppfällt.

Kompostskopa

Skopa för att enklare fylla kompostströ i komposten. Tillverkad i Sverige av returplast.

Kompostens placering

Placera gärna komposten nära köksentrén, och om möjligt på en skuggig och vindskyddad plats. Ställ den på genomsläpplig, plan mark, t.ex. gräsmatta eller jord. Då kan det näringsrika lakvattnet sippra ned i jorden och maskarna kan ta sig in och ut. Tänk också på att den ska vara lätt att tömma. Se till att det finns utrymme för att köra fram en skottkärra alldeles bredvid.

Fördelar vid placering

- Nära köksentrén
- Skuggig och vindskyddad plats
- Genomsläpplig och plan mark
- Utrymme för tömning

Vad kan komposteras?

Du kan kompostera praktiskt taget allt från växt- eller djurriket. Matrester, rotfruktsskal, fruktrester, kaffesump, äggskal, hushållspapper och trädgårdsavfall.

Från köket:

- Fukt och grönsaker
- Köttrester
- Fisk och skaldjur
- Mejeriprodukter
- Ägg och äggskal
- Brödrester
- Kaffesump (även filter)
- Tepåsar och teblad
- Mjöl, ris och pasta
- Vissna blommor
- Krukväxter och jord
- Oblekt hushållspapper
- Äggkartonger

Från trädgården:

- Gräs
- Mossa
- Vissna växter
- Löv
- Hö och halm
- Bark
- Barr
- Grenar och kvistar

Undvik att lägga i:

Exempel på sådant du inte ska lägga i din kompost är kemikalier, städdamm, cigarettfimpar, aska, kalk, plast, glas, metall, läder och gummi.

Starta komposten

Luftig bädd i botten

Börja med att lägga en 10-15 cm tjock luftig bädd av finklippt ris och kvistar i botten på kompostbehållaren så att luften kan komma in underifrån. Lagg därefter ett lager med lite finare trädgårdsavfall och sist ett lager färdig kompost eller jord. Gammal kompostjord, torvmull eller annan mylla längst ner gör att komposteringen lättare kommer igång.

Tillsätt daggmaskar

Lägg gärna i några daggmaskar från trädgårdslandet. De påskyndar processen och underlättar luftningen. Daggmaskar trivs ofta bra i kompostens botten och vid kanterna där det inte blir för varmt. Börja med att lägga i grönsaks- eller trädgårdsavfall. Vänta med att lägga i rester av kött och fisk till dess att komposten kommit i gång ordentligt. Det brukar ta ett par veckor.

Lufta och tillsätt strö

Lufta kompostmaterialet regelbundet. Det gör du enklast, varje gång du tömmer din komposthink, genom att blanda om i ovenskiktet, någon eller några decimeter ned, så att det nyss tillsatta materialet blandas med lite av det som ligger överst i behållaren. Täck sedan avfallet med ett lager strömaterial.

När du lägger i kött, fisk, skaldjur eller färskt gräsklipp är det viktigt att du täcker avfallet noga för att hindraflugor att komma till. Vid varmkompostering är det viktigt att tillsätta strömaterial för att underlätta syresättningen. Dessutom bidrar det kolrika strömaterial till att suga upp överflödigt lakvatten som annars orsakar dålig lukt.

Strömaterial bör ha lite struktur för att underlätta syresättningen av komposten som annars lätt blir för kompakt. Det kan t.ex. vara flis av kvistar och grenar, torra löv, sågspån, finfördelad bark, hackat hö och hackad halm. Blanda gärna flera olika material.

En nedbrytningsprocess

Kompostering är en nedbrytningsprocess som ständigt pågår i naturen runt omkring oss. När organiskt avfall, såsom döda växter eller växtdelar, faller till marken tar mikroorganismer och smådjur vid och bryter ned avfallet till mull och näringsämnen som därmed bildar grund för nytt liv. Att kompostera innebär att vi använder oss av denna process. Vi strävar efter att åstadkomma en så bra arbetsmiljö som möjligt för de små nedbrytarna.

Behållaren hjälper dem att hålla värmen. Det du behöver göra är att se till att de får luft, vatten och näring.

Luft

Det är viktigt att lufta komposten regelbundet, genom att blanda in grövre material och röra om, så att syre kommer till överallt. Ligger materialet löst i komposten kan syre sila sig in i tillräcklig mängd och koldioxid ut. Det är viktigt att komposten är ventilerad. Tecken på dålig lufttillförsel är jäsning, förruttelse och illaluktande kompost.

Vatten

Vatten är livsnödvändigt för mikroorganismerna. Är fukthalten för låg kan de inte ta upp den näring de behöver och nedbrytningen avstannar. För mycket fukta, däremot, täpper igen luftkanalerna och komposten får för lite syre. Man brukar likna den ideala fuktigheten vid en urkramad tvättsvamp. Myror i komposten kan vara ett tecken på att den är för torr.

Näring

Trädgårds- och hushållsavfallet innehåller energi. När mikroorganismerna bryter ned avfallet frigörs energin i form av värme och komposten blir varm. För att hålla komposten varm även under vintern måste den "matas" ofta. Det är bättre att lägga i mindre mängder avfall ofta än stora mängder mer sällan.

Vårda kompostarbetarna

Luftens syre reagerar med kolhydraterna i det organiska avfallet och bildar koldioxid, vatten och energi. Mikroorganismer utför detta arbete åt oss. Vår uppgift vid kompostering är att se till att mikroorganismerna får en så gynnsam miljö som möjligt för att fungera och därmed kunna hjälpa oss med komposten.

Mikroorganismer

Inne i kompostens mörker kryllar det av mikroorganismer och smådjur som arbetar troget dygnet runt som nerbrytare. Mikroorganismerna finns överallt runt omkring oss och kan föröka sig i ett rasande tempo. Vid gynnsamma förhållanden kan de fördubblas på 20 minuter!

Maskar och andra små varelser

Maskar gör synnerligen stor nytta i komposten. De bidrar till att kompostmassan får ett mer koncentrerat växtnäringsinnehåll. Dessutom luftar de komposten med sina gångsystem. Andra små varelser är t.ex. klokrypare, hoppstjärtar, kvalster, nematoder, gråsuggor, tvestjärtar och tusenfotingar.

Kol och kväve

Mikroorganismerna behöver näring och energi för att kunna bryta ned avfallet och föröka sig. De viktigaste ämnena är kol och kväve. Båda dessa ämnen måste finnas med i lämpliga proportioner för att nedbrytningsprocessen ska komma igång.

Torr - mycket kol

Olika material har olika innehåll av kol och kväve. I grova drag kan man säga att det som är torrt och vedartat, t.ex. sågspån, flis av grenar och kvistar, bark, halm, papper och torra löv innehåller mycket kol.

Fuktigt - mycket kväve

Det som är fuktigt och färskt, t.ex. kött- och fiskrens, matrester, gödsel, färskt gräsklipp, frukt och grönsaker innehåller mycket kväve. En hushållskompost består ofta av mycket kväverikt och fuktigt avfall. Det är därför viktigt att tillsätta torrt, kolrikt strömateriale som bidrar till en bra kol/kväve balans och suger upp den överflödiga vätskan. En renodlad trädgårdskompost däremot innehåller mycket kolrikt avfall och behöver därför tillskott av kväverikt material för att det ska bli mull inom rimlig tid.

Tillsätt strömateriale

Ta för vana att tillsätta en skopa strömateriale varje gång du tömmer din komposthink. 1 del Kompostströ till 3 delar köksavfall är en lämplig blandning.

Kompostaktivatorer

För att påskynda och underlätta den naturliga nedbrytningen av köks- och trädgårdsavfall kan man strö Kompostaktivator över kompostmaterialet. GreenLine Kompostaktivator ökar näringsvärdet i komposten och stimulerar de mikroorganismer och bakterier som behövs för att bryta ned avfallet. Dessutom minskar den risken för dålig lukt eftersom kompostens pH-värde höjs.

Kolrikt	Kväverikt
Torvmull	Köttrester
Löv	Isbergssallad
Halm	Matavfall
Sågspån	Gräsklipp
Kvistar	Potatis
Äggkartong	Frukt/grönsaker

När är komposten klar?

Komposten är färdig eller mogen när nedbrytningen har avstannat. Temperaturen är då densamma som omgivningens. Under komposteringen har materialet minskat i volym med ungefär hälften.

Hur lång tid tar det?

Hur lång tid det tar beror på vad du har komposterat, hur väl materialet har finfördelats och hur komposten har skötts. I grova drag kan man säga att en renodlad hushållskompost, med matavfall och strö, tar ca 4-6 månader att bli halvfärdig och 8-10 månader att bli mogen.

Känn om den är mogen

Ofta räcker det med att titta, känna och lukta på komposten för att avgöra om den är mogen. Den färdiga kompostmassan är kornig och mörk till färgen. Den ser ut som jord, känns som jord och doftar som jord.

Full kompostbehållare

När kompostbehållaren blir full och det är dags för tömning kan det översta skiktet vara ofärdigt materiale. Lyft därför det översta lagret åt sidan och ta hand om den färdiga komposten. Lägg sedan tillbaka det ofärdiga materialet i behållaren för fortsatt kompostering.

Om du tömmer din behållare en gång om året kan du räkna med att det understa skiktet är färdig mogen kompost och kan användas direkt.

Har du fyllt behållaren på kort tid, dvs 4-6 månader, är det understa skiktet halvfärdig kompost som kan efterkomposteras i en enklare behållare, t.ex. GreenLine Keeper Galler eller någon av våra trädgårdskomposter.

Användning av kompostjord

Kompostjord är utmärkt både som jordförbättringsmedel och som planteringsjord. För vissa ändamål är det lämpligt att sålla den innan den används. Det finns färdiga såll att köpa men du kan också tillverka ett själv av en träram och ett ståltrådsnät med ca 15 mm maskor.

Jordförbättringsmedel

Som jordförbättringsmedel ska komposten användas outspädd. Sprid ca 10 cm kompost på jorden (eller så mycket som du ha tillgång till) och mylla ned den i det översta jordlagret i grönsakslandet, runt fruktträd, bärbuskar, prydnadsbuskar och i rabatten. Om du sprider komposten på våren, ska du göra det några veckor innan du sår eller planterar.

Planteringsjord

Till planteringsjord, både ute och inne, blandas mogen, sållad kompost med vanlig jord eller torv. Blanda en del kompostjord med fem delar vanlig jord. Komplettera gärna blandningen med lite höngödsel och du får en förstklassig planteringsjord till träd, buskar och plantor, till balkonglådor, urnor och krukväxter. Ungefär 1 dl höngödsel till en tio-litershink med kompost kan vara lämpligt. Ren kompost är olämplig att använda som såjord, eftersom den innehåller för mycket näring eller svamp som är skadlig för de späda plantorna.

Toppdressing

Kompostjord kan även användas som toppdressing till gräsmattan. Sprid ut sållad, mogen, outspädd kompost i tunna lager, 1-2 cm på gräsmattan. Kompostjord höjer pH-värdet och motverkar mossbildning. Bäst mår gräsmattan om du toppdressar i slutet av april eller början av augusti.

Tips och råd

Att sköta en kompost är inte så svårt, men inte heller så enkelt som att slänga allt i en hög i trädgårdens hörn. En kompost ska se ordnad och "snygg" ut. Nyckelordet för skötsel av en kompost är balans. Vått material ska läggas löst och luftigt eller blandas med torrare material. Torrt material ska vattnas lite. Komposten ska inte vara för mjuk och lös men inte för hård och packad heller, utan "lagom". Vad lagom är lär man sig med tiden genom erfarenhet.

Finfördela lagom

Vid all kompostering går nedbrytningsprocessen snabbare om materialet är finfördelat. Men det ska göras med måtta. Överdriven finfördelning kan göra komposten för kompakt och medföra sämre lufttillförsel. Redan i köket kan du tänka på att finfördela skal av apelsin, citron, melon och banan, potatisar, stora brödbitar, äggskal och liknande i småbitar.

Blanda ner ytskiktet

Varje gång du lägger avfall i komposten, är det viktigt att blanda ned det i ytskiktet. Efter omblandningen måste det färska avfallet täckas med strö. Om det inte täcks, blir det fritt fram för flugor att lägga ägg.

Rör om

Med jämna mellanrum bör du röra om djupt ned i komposten, och även ut mot kanterna. Omblandningen är nödvändig för god tillförsel av syre och därmed en snabb nedbrytning.

Utan tillskott

Om du inte kommer att lägga in nytt köksavfall under en längre tid (t.ex. på semestern), så lägg på ett extra tjockt lager med täckmaterial.

Frysrisk

Rör om ofta. Om behållaren är oisolerad kan täcka av, t.ex. med ett innerlock av frigolit, som ligger direkt på avfallet. Komposten kommer igång igen till våren.

För blött

Blanda i sågspån, träflis, gammal kompostjord eller gamla torra löv. Lufta komposten. Låt köksavfall rinna av före kompostering.

För torrt

Vattna komposten. Lägg i mer köksavfall, och mindre torrt. Minska det grova trädgårdsavfallet eller finfördela det mer.

Undvik aska i Komposten

Sprid istället vedaska runt träd, häckar, bär- och fruktbuskar.

Luktar illa

En ruttet lukt tyder på att det är brist på luft. Innehållet kan vara för kompakt eller för blött. Tillsätt täckmaterial som suger upp fukt och blanda in det ordentligt så att komposten blir väl luftad. En annan orsak till dålig lukt kan vara att det är för lite strömaterial i förhållande till köksavfallet - med andra ord för lite kol i förhållande till kväve. Tillför komposten mer kolrikt material och finfördela hushållsavfallet. Dålig lukt kan också vara att komposten är för blöt. Blanda i mer sågspån, träflis, gammal kompostjord eller gamla torra löv. Täck noga när kött och fisk lagts ner. Vätska i botten av behållaren kan lukta illa, och lägg därför ett lager grenstumpar i botten (fingerlånga och -tjocka). Hushållsavfallet som lagts i, t.ex. räkskal, fiskrens eller köttrester, kan lukta illa. Det är viktigt att täcka detta avfall noga. Det säkraste sättet är att täcka med kompostströ.

Inget händer

Orsaken är då oftast att det saknas kväve, dvs komposten innehåller för mycket kolrikt material. Om du tillsätter kväverikt avfall, till exempel färskt gräsklipp, köksavfall eller stallgödsel får mikroorganismerna det kväve de behöver och sätter igång att jobba igen.

En annan orsak kan vara att det är för torrt i komposten. Kanske innehåller den för grovt material och har blivit för luftig. Finfördela det grova materialet och vattna försiktigt. Se till att få en jämn fuktighet i komposten. Det kan också finnas för lite material i behållaren för att mikroorganismerna ska kunna livnära sig och alstra värme.

Ogräs

Ogräs som satt frö bör inte läggas i komposten. Annat ogrärens går bra att kompostera. Besvärliga ogräs som kvickrot, maskrosrötter och tistlar ska inte läggas direkt i komposten. Låt dem ligga i solen och torka först.

Vattna

Färskt, organiskt köksavfall innehåller mycket vatten. En hushållskompost behöver därför sällan vattnas. Tvärtom är det viktigt att tillsätta tillräckligt med strömaterial som suger upp överflödigt vätska. Däremot blir en kompost bestående i huvudsak av trädgårdsavfall torrare och kan behöva vattnas ibland. Använd en vattenkanna med stril.

Kalka inte komposten

pH-värdet regleras utan att du behöver bekymra dig även om du lägger i mycket löv från bok och ek. Om du kalkar riskerar du att en del av det värdefulla kvävet försvinner.

Råttor och möss

För att en varmkompost ska bli godkänd av Miljö- och hälsoskyddsnämnden krävs att komposten är isolerad, sluten och försedd med maximalt 6 mm ventilationshål. GreenLines varmkomposter motsvarar dessa krav och klassas därför som en skadedjurstät behållare.

Tips för att hålla gnagare borta:

- Spill ej vid påfyllning.
- Håll rent runt behållaren.
- Var noga med att tillsätta strö och röra om i komposten vid varje ifyllning.
- Ställ eventuellt behållaren på ett finmaskigt nät typ, hönsnät som viks upp. Ingår ej i förpackningen.
- En rätt skött kompost drar inte till sig skadedjur. Garantin kan därför ej åberopas i de fall skadan orsakats av gnagare eller annan åverkan som inte kan hänföras till fabriktionsfel.

Myror

Det är för torrt. Tillför blött hushållsavfall och rör om. Vattna helst inte direkt i komposten, det rinner bara rakt igenom. Se även under stycket "Skötsel".

Sniglar

Sniglar gillar bara öppna komposter, i de slutna komposterna blir det för varmt.

Flugor i komposten

Förmodligen används för lite strömaterial, så att flugorna kunnat lägga ägg i matavfallet. Ett flugpapper på lockets insida eller lite hett vatten kan räcka. Annars ska man täcka komposten med ett lager blöta tidningar. Torka sedan rent locket och kanterna från larver och ägg. Lägg därefter på ytterligare ett lager våta dagstidningar och se till att det täcker ut i kanterna. Riv sedan sönder tidningarna efter 14 dagar och blanda ner dem i komposten. Flugor lockas till det färska avfallet i komposten. Täck alltid nytt köksavfall i komposten ordentligt. Barrträdspån verkar avskräckande på flugor.

Täck med förna

Har man redan fått flugor kan man ta lite förna (det lager av halvt nedbrutna växter som ligger på marken i skogen) och täcka med. I förnan finns det kvalster som äter upp fluglarverna.

För svalt

Det kan också vara för svalt i komposten. Få upp temperaturen med hjälp av kväverikt material t.ex. gödsel eller färskt gräs. Blanda och lufta komposten ordentligt. Täck med ett lager kompost eller vanlig jord.

För blött

Om det är för blött kan också flugor lockas till komposten. Då ska det tillsättas strö och luftas genom att röra om. Täck sedan med ett lager kompost eller jord.

Lycka till!

GreenLine®

För en naturlig trädgård
med minimal påverkan på miljön

info@greenline.eu ■ www.greenline.eu